

НАЦІОНАЛЬНА ІДЕЯ ЯК ФОЛІАНТ ПОШИРЕННЯ ТА РОЗВИТКУ ЦИВІЛІЗАЦІЇ НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ

Національна ідея в усі часи була й до-сьогодні лишається формою нав'язування суспільству ідеології розвитку країни. Її визначають на історичній шкалі часу як мету нації [1], де під нацією розуміють титульну націю та національні меншини, для яких країна стала Батьківщиною [2].

Для нав'язування суспільству ідеології розвитку країни, національна ідея «вкидається» в суспільство. Одночасно в суспільство може вкидатися декілька національних ідей. На кожну з них суспільство реагуватиме по-різному. Але реалізовуватиметься лише та національна ідея, яка збудить і спів налаштує емоційність свідомості суспільства. Тільки сприйняту національну ідею суспільство модифікує, модернізує або навіть замінює.

Національна ідея віщує «надбудові» держави цілі поточних очікувань суспільства. Цими цілями генеруватимуться дії представницьких органів центральної влади, державного управління й місцевого самоврядування. Отож ці цілі поточних очікувань суспільства мають слугувати світлом, маяком, об'єднуючим початком та гуртуючим і спрямовуючим вектором розвитку суспільства [3]; бути конкретними й актуальними; носити реальний і прикладний характер; виходити від народу; фігурувати як вимога, нужда й реакція на виклики поточного часу; існувати певною інструкцією, стереотипом поведінки, що самостійно зумовлює поширення та розвиток цивілізації на території країни. Які цілі – такі й дії.

Національна ідея твориться в цивілізаційне розвинутих країнах людьми діла. Філософи, поети та мрійники описують лише провінційне месіанство, минулі образи й етнічні пріоритети країни. Манускрипти, вірші й пісні є тільки

¹ Українська національна ідея як модернізаційний проект / В. Трачук // Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку: Зб. наук. пр. — Львів, 2007. — Вип. 19 — С. 154-159.

² Толочко П. Имеет ли Украина национальную идею? // Киевские новости. – 1995, 18 октября.

³ Все национальные идеи сводятся к одной мысли: "Мы вам всем покажем!", 2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://informburo.kz/mneniya/aidarkhan-kusainov/vse-nacionalnye-idei-svodyatsya-k-odnoy-myslimu-vam-vsem-pokazhem.html>

струсом повітря навколо національної ідеї. Безумовно, що цей струс повітря не є пустим. Завдяки йому пробуджується емоційність свідомості народу до національної ідеї. Отже письменники, філософи, художники й піснярі мають наповнювати, розвивати й поширювати вже «вкинута» в суспільство національну ідею.

Не завидна доля тих країн де царем є дитина, та тих, де закони пишуть поети [4, с. 56]. Однак протягом своєї історії Україна мала багато філософів, поетів і мрійників, але не мала й немає до-сьогодні організаторів і будівничих, здатних реалізувати національну ідею. Із-за цього національна ідея тлумачилась і тлумачиться лиш для красивого слівця.

Гірка доля настигла Україну після розпаду СРСР. Якщо за часів СРСР українському суспільству результативно нав'язувалась хоч ілюзорна ідеологія «побудови комунізму, що є царством небесним на землі», то після його розпаду в Україні відбулося повне руйнування будь яких ідеологічних установок. Породжений деідеологізацією суспільства ідеологічний вакуум заповнюється усіляким високо парним мотлохом спрямованим на відволікання Українського народу від права володіння, розпорядження й користування активами об'єктів суспільної власності країни. Підвергається сумніву навіть сам факт існування національної ідеї, як генератора історичного розвитку держави.

Нав'язувати Україні ідеологічне безглуздя дозволяє сам народ. М. Бубер писав, – ми говоримо про національну ідею, коли будь-який народ помічає свою єдність, свій внутрішній зв'язок, свій історичний характер, свої традиції, своє становлення і розвиток, свою долю і призначення, роблячи їх предметом своєї свідомості, мотивуванням своєї волі [5, с. 259]. Український народ довго не вбачав, що «вік національної ідеї країни – це вік нації» [6, с. 283]. Запереченням національної ідеї він не помічав свою єдність, свій внутрішній зв'язок, свій історичний характер, свої традиції, своє становлення і розвиток, свою долю і призначення. Свідомо чи несвідомо це сприяло не визнанню нації.

⁴ Кафарський В. Нація і держава: Культура. Ідеологія. Духовність. – Івано-Франківськ: – Плай, 1999.

⁵ Бубер М. Народ и его земля // Избранные произведения / Библиотека. – Алия, 1979.

⁶ Ильин И. Путь к очевидности. – М., 1998.

Навіть два революційні «Майдани» не зробили національну ідею України предметом народної свідомості. Про це свідчить хоча б те, що Український народ дозволив владній верхівці країни безперешкодне довести націю до повного злидарства на 5-й рік після здачі Криму й військового протистояння на Донбасі владна. Точно так же Український народ знаходився осторонь від тлумачної у свій час Б. Хмельницьким та І. Мазепою національної мрії про здобуття державної незалежності, Т. Шевченком – про реалізацію загальнолюдських демократичних цінностей в незалежній країні, М. Грушевським – про виокремлення невід’ємного права України на самовизначення й пошук оптимальних форм розвитку, В. Липинським – про «хотіння» бути нацією, бо коли нема «хотіння» в формі ідеї, то немає й нації [7], І. Франком – про усвідомлення певного національного ідеалу й згоди працювати над практичною його реалізацією [8, с. 284].

Прийшов час теоретичного осмислення національної ідеї країни в пострадянський період. Логіко-дискусійний конструкт, що претендує на роль національної ідеї, О. Забужко величає синтетичним поглядом на національну (етнічну) спільноту як на суб’єкт історичного процесу, єдиний розгорнутий в соціальному часі та соціалізованому просторі континуум [9, с. 289]; М. Степико – метафорою, що не має критеріїв власної життєдіяльності й не може бути виражена в поняттях «істина», «помилка», а тому може виконувати лише онтологічну функцію й не слугувати практичною парадигмою [10, с. 199]; М. Михальченко – регуляторною силою загальнодержавного й регіонального масштабу, якою є ідеологія розбудови держави [11]; Вільний енциклопедичний словник – акумулятором прогресивних національних програм, політичних ідей, гасел і цінностей, котрий слугує рушієм національного прогресу, національно-

---

⁷ Липинський В. Листи до братів хліборобів. Про ідею та організацію українського монархізму. – Київ : Філадельфія, 1995.

⁸ Франко І. Поза межами можливого. – Т. 45.

⁹ Забужко О. Філософія національної ідеї. Етнонаціональний розвиток України. – К., 1993.

¹⁰ Степико М. Буття етносу: витоки, сучасність, перспективи. – К., 1992.

¹¹ Михальченко М. Національна ідея як регулятивна сила в загальнонаціональному та регіональному масштабах / Регіональні версії української національної ідеї: спільне та відмінне: Збірник статей. – К., 2005. – С. 9–35.

визвольних рухів і національної само суверенізації [12]; Л. Нагорна – духовною основою життєдіяльності нації, системою соціокультурних координат, що задає світоглядні й ціле думні орієнтири та визначає ціннісні орієнтації [13]; С. Маслюченко – необхідним для нормального функціонування держави та суспільства елементом перетворення народу на націю, який здатна вибудувати лише влада [14]; В. Якунін – гарантію, ключем та умовою успішності країни, що тлумачаться широко, або як державну ідеологію чи месіанство типу «Рох Americana», або як проект «Глобальний Китай», «Ісламський світ» чи «Росія в світі», і мають бути сформульовані в самій Конституції [25, с. 20-21]. Натомість національну ідею вчені тлумачать не як те, що нація про себе думає в часі, а те що Бог думає про неї у вічності [25, с. 21].

Реалізаційні проекти національної ідеї, як засіб поширення цивілізації всесвіту на території країни, авторами не розглядаються. А напрасне. Достатнє згадати реалізаційний проект національної ідеї «Американська мрія». Даний проект зробив Америку країною невичерпних можливостей знайти спосіб швидко, але законно будь кому розбагатіти. Стереотип цього проекту згенерував не тільки суспільну свідомість громадян, а й економічний розвиток країни [1].

Злидар не стане вірити державі в якій дії представницьких органів центральної влади, державного управління й місцевого самоврядування генеруються цілями не цивілізації, індикатором розвитку якої на планеті Земля слугує технологічний уклад економіки, а монополістів, олігархів і криміналу [15]. Отож цілями представницьких органів центральної влади, державного управління й місцевого самоврядування має стати сприйнята суспільством національна ідея стосовно «створення в країні невичерпних можливостей знайти кожному спосіб швидко, але законно розбагатіти». Ці цілі згенерують дії

¹² Вільний енциклопедичний словник [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://uk.wikipedia.org/wiki/>

¹³ Нагорна Л.П. Національна ідея // Енциклопедія історії України: Т. 7: Мі-О / Редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. НАН України. Інститут історії України. - К.: Наукова думка, 2010. - 728 с.

¹⁴ Маслюченко С. Сутність Національної ідеї та варіанти її впровадження [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://politiko.ua/blogpost39359>

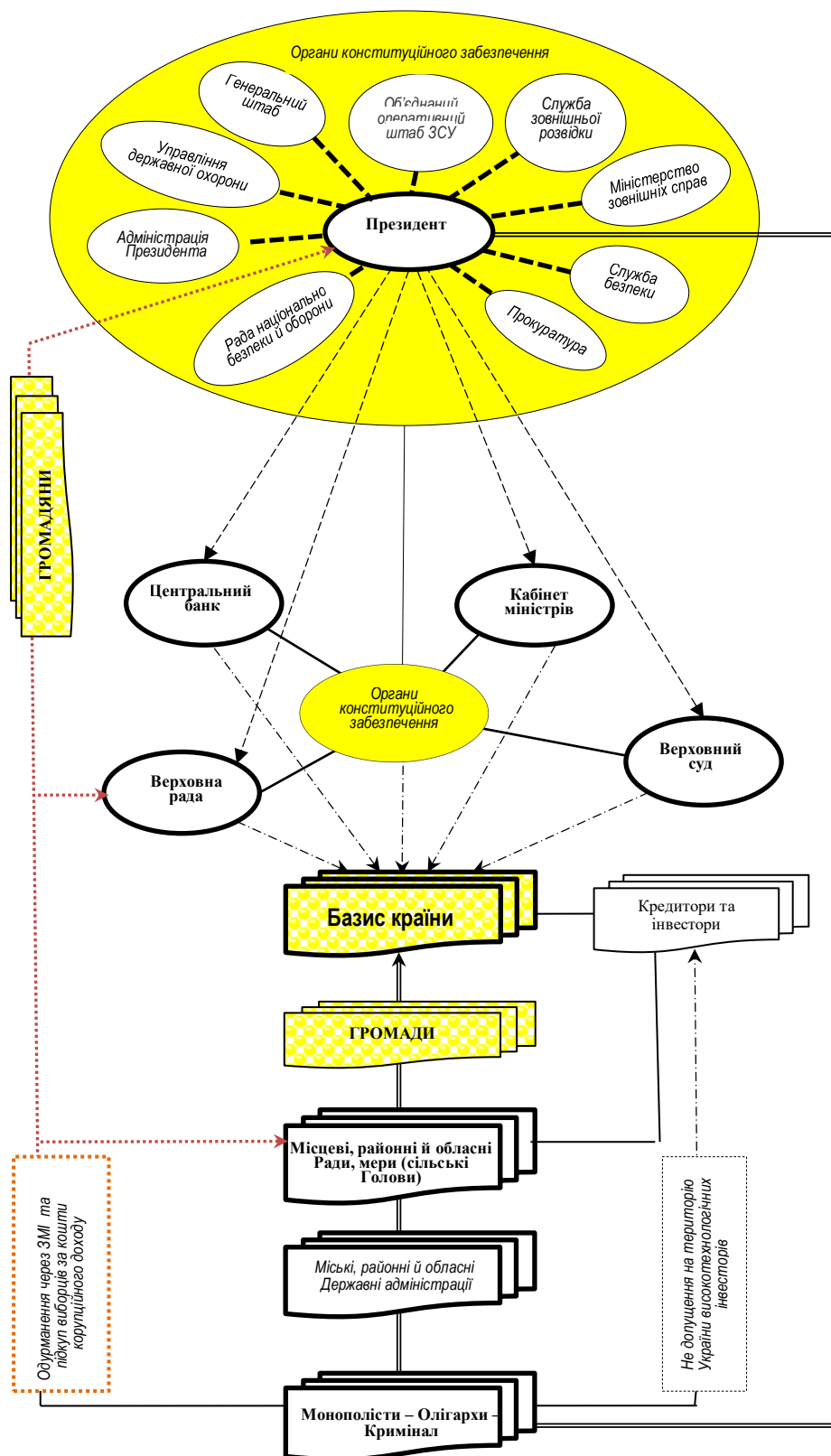
¹⁵ Іващенко В. І., Іващенко Ю. В. Стратегія цивілізаційного розвитку економіки: концепт світової безпеки / Монографія. – Німеччина: LAP LAMBERT Academic Publishing, 2019. – 144 с.

представницьких органів центральної влади, державного управління й місцевого самоврядування з поширення і розвитку цивілізації на території країни; з дотримання балансу між існуючими в світі концептами розвитку цивілізації й активним відстоюванням національних інтересів і унікальної ідентичності, а також між направленістю дій світових «гуру» на усунення з майбутнього і залишення України в минулому з-за кошмару отримати глобального конкурента та повним розчиненням «базису» країни в глобальній економіці, іменне розчиненням, а не тільки в ній його присутністю.

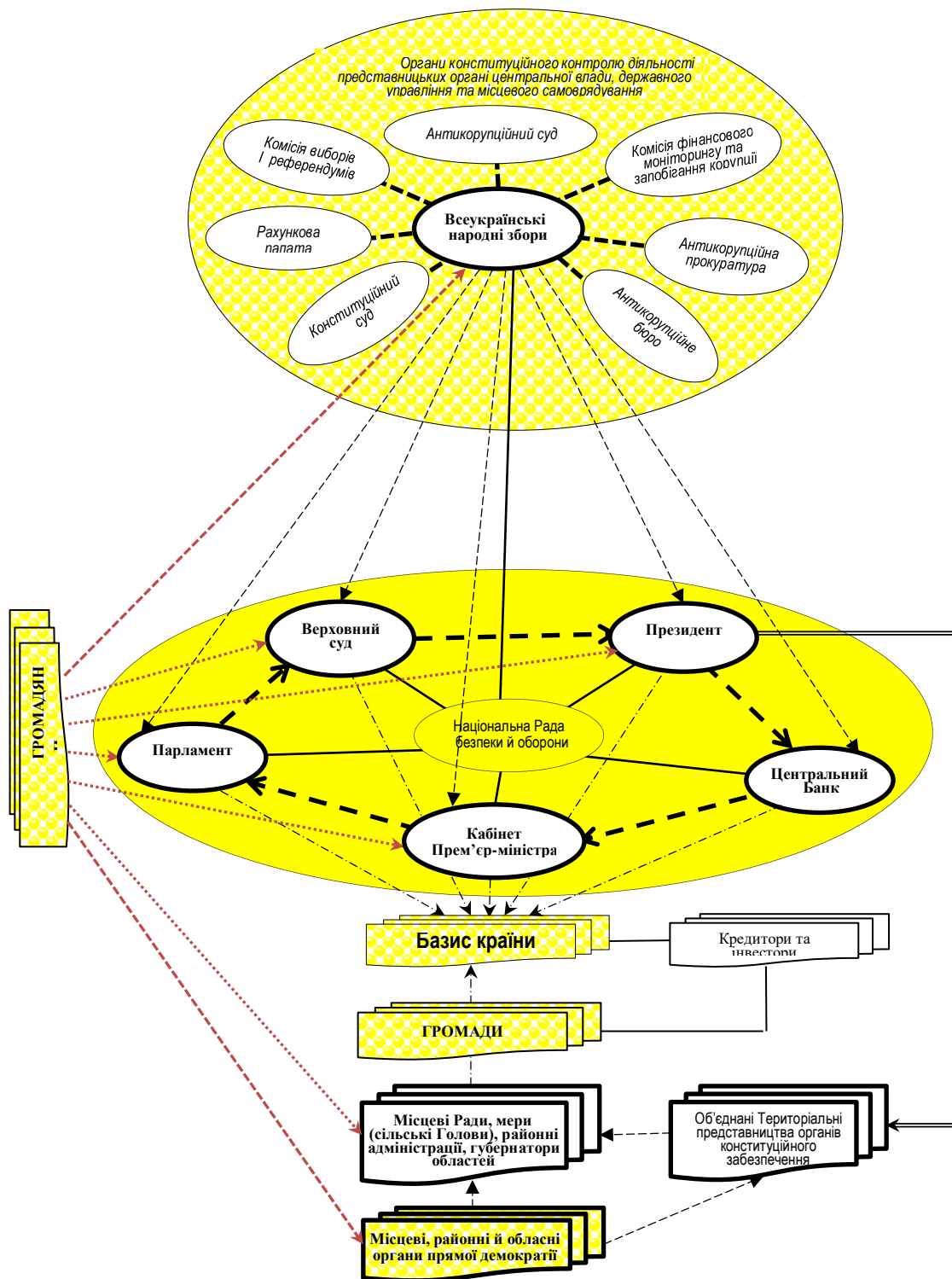
Нація повинна жити майбутнім. Національна ідея є вектором руху нації до цього майбутнього. Вона завжди має помисел «ми вам всім покажемо». Цей помисел «ми вам всім покажемо» різниться лише своїми варіаціями [3]: Римська імперія – цивілізацію і культуру; історичні варіації Німеччини – нація понад усе; післявоєнна Японія – якість; Франція часів Наполеона – громадянське суспільство і свободи; США – демократичне суспільство рівних можливостей; СРСР – комунізм, що є царством небесним на землі; Швеція – емоційну гармонію вільних і незалежних особистостей; Сінгапур – суспільство технологічного прогресу тощо. Отож без цивілізаційного оновлення національної ідеї, суспільству нав'язуються аномальні й аморальні форми колективної мрії мафіозних кланів, кримінальних угруповань, клік, сімей, нетрадиційних релігійних і статевих груп, радикально налаштованих націонал-патріотів тощо. О. Бісмарк так об'єднав у свій час «залізом та кров'ю» Німеччину, а Д. Гарібальді та К. Кавур – кожен по-своєму, зробили те саме в Італії [11].

Наповнена амбіціознім помислом вільна від гіпертрофованого захоплення етнічними пріоритетами, провінційним месіанством і оплакуванням минулих образів національна ідея щодо «створення в Україні невичерпних можливостей кожному знайти спосіб швидко, але законно розбагатіти» об'єднає громадян країни й представницькі органи центральної влади, державного управління і місцевого самоврядування на заміні до-сьогоднішнього монопольно-олігархічне-кримінальний державного устрою, схема якого викладена на рис.

1, на модель «надбудови» держави, що сприятиме поширенню і розвитку цивілізації на території країни за схемою, відображеною на рис. 2.

Рис. 1. Схема державного устрою «надбудови» країни, який само спрямовує представницькі органи центральної влади, державного управління й місцевого самоврядування на корупційний грабіж «базису» України

Рис. 2. Схема державного устрою «надбудови» країни, який само спрямовує представницькі органи центральної влади, державного управління й місцевого самоврядування на поширення та цивілізаційний розвиток «базису» України [16]

¹⁶ Умовні позначення до рис. 1-2: $\rightarrow$ – ініціювання імпліменту; $-\ - -$ – підвідомчість; $-\ - - \rightarrow$ – конституційний контроль; --- – виробничі відносини; $\text{---} \rightarrow$ – регуляція поширення та розвитку цивілізації; $\text{---} \rightarrow$ – вибори представницьких органів влади; $\text{---} \rightarrow$ – політика; $\text{---} \rightarrow$ – вибори органів народної демократії.

Модель «надбудови» держави, яка сприятиме поширенню і розвитку цивілізації на території країни (рис. 2) має стати проекцією трансформування монопольно-олігархічне-кримінального державного устрою, який до-сьогодні само спрямовує органи центральної влади, державного управління й місцевого самоврядування на корупційний грабіж «базису» країни (рис. 1).

Розвиток на планеті Земля цивілізації всесвіту сьогодні характеризується завершенням поширення 6-го й переходом до 7-го технологічних укладів економіки США, Японії та Євросоюзу. Де модельну основу виробництва економічного продукту 7-го технологічного укладу економіки складає *інформація*, яка не відома для зору людей й є новаціями технологій уроджених змін природи всесвітом на рівні елементарних часток, фізичний розмір яких позиціонує з величинами матерії, найбільшими серед яких є атоми та клітини [17], а 6-го – відома *інформація*, в тому числі й про інновації, що вбудовуються в традиційні товари і послуги та якими виробляється економічний продукт на матеріє рівнях.

Таким чином природі подібне виробництво економічного продукту здійснюється інноваціями як 6-го, так і 7-го технологічних укладів економіки [17]. Не є цьому поміхою навіть те, що виробництво економічного продукт 6-го технологічного укладу економіки є процесом моделі «нової економіки» (рис 3), а 7-го – «інноваційної економіки» (рис 4). Економічний продукт виробляється обома цими економічними системами, на рівні матерії.

Монопольно-олігархічне-кримінальний устрій «надбудови» держави дозволив Україні досягти рівня лише 3-го технологічного укладу економіки [18]. Отже стрибкоподібно перейти до природі подібного виробництва економічного продукту Україна зможе досягнувши лише 6-го, а вже з цього рівня – 7-го технологічного укладу економіки. Іншими словами Україна мусить спочатку залучити на свою територію ті існуючі у світі інновації, які здатні виробляти

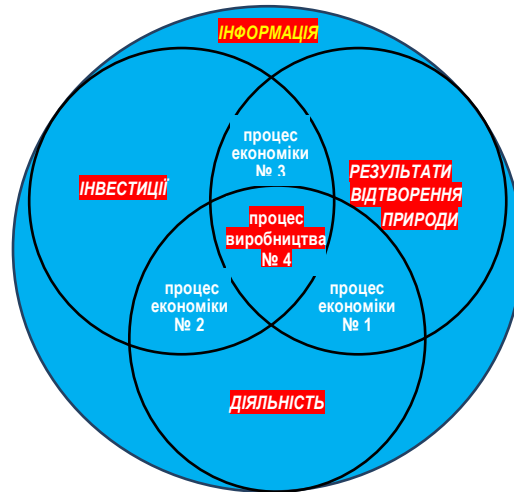
---

¹⁷ Іващенко В. І., Іващенко Ю. В. Теорія управління економікою : дешифратор коду та змісту Біблії / Монографія. – Німеччина, LAP LAMBERT Academic Publishing. 2018.

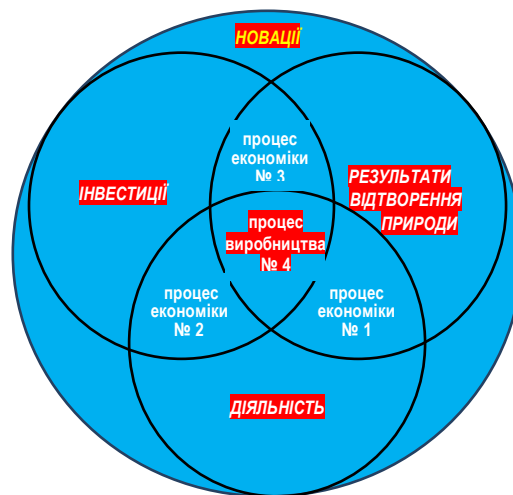
¹⁸ Іващенко В.І. Інноваційна економіка : формування та розвиток /Монографія // В.І. Іващенко: НАН України, Ін-т економіки та прогнозування. – К., 2012. – 332 с. (укр.)

економічний продукт 6-го й 7-го технологічних укладів економіки і вже на цій базі формувати інноваційну економіку.

Рис. 3. Блок-схема моделі «Нової економіки», основу виробництва штучної природи якої складає відома у світі інформація

Рис. 4. Блок-схема моделі «Інноваційної економіки», основу виробництва штучної природи якої складає невідома у світі інформація, що є новаціями

Економічний продукт 6-го і 7-го технологічних укладів економіки має високу додану вартість. Виробництво такого економічного продукту на території України переконає громадян країни в здатності органів центральної влади, державного управління й місцевого самоврядування вкинути і реалізувати сприйняту суспільством національну ідею «створити невичерпні можливості кожному знайти спосіб швидко, але законно розбагатіти». А так як відшукати спосіб «швидко, але законно розбагатіти» можна лише в площині поширення й розвитку цивілізації на території України, то дійдемо висновку,

що монопольно-олігархічне-кримінальний устрій «надбудови» держави є тим загальним, яке протидіятиме реалізації української національної ідеї.

Слід очікувати, що захисники монопольно-олігархічне-кримінального устрою «надбудови» держави протидіятимуть реалізації національної ідеї України виголошенням високо парних лозунгів. Вони скажуть, що «бажання швидко розбагатіти» хоч і є фізіологічною потребою людей, але ж людина живе не хлібом єдиним. При цьому одні з них спрямовуватимуть свідомість громадян на провінційне месіанство, минулі образи й етнічні пріоритети країни, другі – на статус помісної церкви, треті – на дружбу братніх народів і т. д. Все так. Тільки не треба забувати, що в світі домінують закони природи. Ігнорувати ці закони небезпечно. Рано чи пізно, все одно природа усе розставить по своїм місцям.

Всесвітньо відомий засновник гуманістичної психології А. Маслоу довів, що за законами природи, – основу основ складає задоволення фізіологічних потреб людини (угамування голоду, спраги, потреби в одязі, житлі тощо); другу позицію займає задоволення потреб в безпеці (комфорт, сталість умов життя, охорона), третю – потреб в належності до соціальної групи (соціальні зв'язки, спілкування, прихильність, турбота про інших, увага до себе, спільна діяльність), четверту – потреб в престижності (самоповага, повага з боку інших, визнання, досягнення успіху і високої оцінки, службове зростання), п'яту – духовних потреб (пізнання, самореалізація, самоактуалізація, самовираження, самоідентифікація); більш високі потреби виникають у міру задоволення потреб нижчого рівня [¹⁹].

Є надія, що сформульована національна ідея буде підтримана, сприйнята і реалізована Українським народом.

Віктор Іващенко,

Директор ВГО «Інститут управління інвестиційним розвитком інноваційної економіки», e-mail: ukrainianfuture2015@gmail.com.

---

¹⁹ Maslow A. H. Motivation and Personality. — New York: Harper & Row, 1954